

Tillstånd och upplysning

Plantskydd AB
Torsjö 444
264 53 Ljungbyhed
Sverige

Beslut angående ansökan om nöddispens på växtskyddsområdet för Typosan IPS

1 Beslut

Kemikalieinspektionen beviljar dispens från kravet på produktgodkännande för växtskyddsmedlet Typosan IPS.

Gäller från och med	15 april 2021
Gäller till och med	13 augusti 2021
Sammanfattning av användningsområde	Mot 8-tandad granbarkborre (<i>Ips typographus</i>) på obarkat virke och i stående granskog.

Behandling får göras i de bekämpningsområden som fastställs av Skogsstyrelsen för år 2021.

Specificerade användningsvillkor för Typosan IPS framgår av beslutsbilagan.

2 Beskrivning av ärendet

Vi fick in er ansökan om dispens för nedanstående ändamål den 12 november 2020.

Sökande	Plantskydd AB Torsjö 444 264 53 Ljungbyhed Sverige
Typ av dispens	Begränsad och kontrollerad användning vid nödsituation
Produktnamn	Typosan IPS
Verksamma ämnen	2,3,2 Metylbutenol (S)-cis-Verbenol Ipsdienol
Funktion	Attrahent
Sökt användningsområde	Mot 8-tandad granbarkborre (<i>Ips typographus</i>) i granskog. Användning på obarkat virke och i stående skog för att förhindra angrepp av granbarkborre.

2.1 Ni har uppgett följande skäl till ansökan om dispens

2.1.1 *Er beskrivning av faran*

Skadorna från granbarkborre i Sverige har aldrig varit så stora som de senaste två åren. Den sammanlagda volymen skadad skog de senaste två åren är större än alla angrepp tillsammans de senaste 50 åren.

Skadorna har under 2020 förskjutits norrut och är på en fortsatt hög nivå.

Granbarkborren orsakade skador på närmare 7 miljoner m³ skog i södra och mellersta Sverige under 2019 och 2020. Skadorna har under 2020 förskjutits norrut och är på en fortsatt hög nivå. Angreppen ökade med nästan det dubbla jämfört med 2018, då 3 till 4 miljoner m³ skog var angripen. Skadorna om 7 miljoner m³ skog motsvarar ett virkesvärde på nästan 3 miljarder kronor.

Angreppen sker främst på träd i mogen ålder och de parter som framför andra drabbas är till exempel skogsägare och relaterad industri. Långsiktiga effekter av skadorna från granbarkborren är att skogsbestånd måste avverkas i förtid och åldersfördelningen i skogen blir skev. Granbarkborreangreppen skapar stor obalans i virkesflödet till industrin och genererar stora ytor som måste återplanteras.

2.1.2 *Er beskrivning av feromonernas verkningsätt*

Produkten innehåller feromon som lockar till sig svärmande barkborrar. Feromonerna är placerade i mekaniska fällor som gör att barkborrarna flyger in i och fastnar i fällorna. Fällorna vittjas med jämna mellanrum och infångade insekter avlivs.

2.1.3 *Beskrivning av alternativ*

Det finns olika metoder¹ för bekämpning av granbarkborre. Alternativ till fångstfällor med feromon är den så kallade sök- och plockmetoden som innebär att man tar bort redan angripna träd, eller fångstvirkesmetoden vilken innebär att man lockar insekterna till fångstvirke, som är avverkade träd med bark. Metod med fångstvirkesfällor förutsätter att transport av virkesvålta med feromon med all säkerhet sker innan den nya generationen borrar flyger.

Insekticidbehandlat fångstvirke kräver god förberedelse och tillämpas enbart över stora arealer.² Metoden kräver omfattande tillståndshantering – insekticiden ska vara godkänd, platsen ska godkännas av respektive kommun, och troligen krävs även godkännande från respektive certifieringsorganisation. Metoden riskerar också att skada granbarkborrens naturliga fiender och insekticiderna har ofta mycket hög giftighet för vattenlevande organismer.

---

¹ <https://www.skogsstyrelsen.se/bruka-skog/skogsskador/insekter/granbarkborre/bekampning-av-granbarkborre/>

² Referens: <https://www.skogsstyrelsen.se/globalassets/bruka-skog/skogsskador/granbarkborre/bekampningsmetoder---kommentarer-till-broschyr.pdf>

2.2 Tidigare dispenser

Sedan 2019 har dispens meddelats två gånger mot granbarkborre för Typosan P306 och en gång för annan produkt.

2.3 Godkännandevillkor för verksamt ämne

Inget av de verksamma ämnen som ingår i produkten är godkänt som verksamt ämne som får finnas i växtskyddsmedel inom EU.

3 Skäl

3.1 Tillämpliga bestämmelser

Ett växtskyddsmedel får endast släppas ut på marknaden och användas om det har produktgodkänts i den berörda medlemsstaten enligt artikel 28 i förordning (EG) nr 1107/2009³. Kemikalieinspektionen får dock i särskilda fall ge dispens från kravet på godkännande och tillåta att ett växtskyddsmedel, under högst 120 dagar, släpps ut på marknaden för begränsad och kontrollerad användning, om en sådan åtgärd framstår som nödvändig på grund av en fara som inte kan avvärras på något annat rimligt sätt. Detta framgår av artikel 53 i förordningen.

3.2 Kemikalieinspektionens bedömning

Kemikalieinspektionen bedömer att det för användning av Typosan IPS mot granbarkborre finns en fara som inte kan avvärras på något annat rimligt sätt och att det rör sig om ett särskilt fall.

3.2.1 *Kemikalieinspektionens bedömning av faran*

Angreppen av granbarkborre har sitt ursprung i det torra året 2018 som utgjorde grunden för de nuvarande problemen med granbarkborre. Granbarkborren har under 2019 och 2020 orsakat mycket stora skador på skog i södra och mellersta Sverige. Den beskrivna situationen ses som ett allvarligt hot mot svenskt skogsbruk. Angreppen är omfattande i stort sett i alla län i Götaland och i Svealand. Skadorna år 2021 förväntas bli i nivå med skadorna år 2020. Bekämpning av granbarkborre med feromon i kombination med fällor behöver göras under flera år för att uppnå avsedd effekt.

3.2.2 *Kemikalieinspektionens bedömning av alternativen*

Kemikalieinspektionen bedömer att det inte finns andra rimliga sätt att hantera den förestående faran eftersom det inte finns några alternativ.

De bekämpningsmetoder som redan används, såsom sökning och plockning och fångstvirke, kan vara alternativ enskilt eller i kombination. Kemikalieinspektionen bedömer dock att dessa åtgärder enbart inte är praktiskt genomförbara, när förekomsten av granbarkborre nått dessa rekordnivåer.

---

³ EUROPAPARLAMENTETS OCH RÅDETS FÖRORDNING (EG) nr 1107/2009 av den 21 oktober 2009 om utsläppande av växtskyddsmedel på marknaden och om upphävande av rådets direktiv 79/117/EEG och 91/414/EEG

3.2.3 *Kemikalieinspektionens bedömning av ett särskilt fall*

Torka och värme sommaren 2018 lade grunden till omfattande angrepp och uppförökning av granbarkborre inför sommaren 2019. Meddelad dispens för attraherande feromonprodukter sommaren 2019 och 2020 räckte inte för att bekämpa granbarkborre. Det krävs flera års bekämpningsinsatser för att förekomsten av granbarkborre ska kunna tas ned till acceptabla nivåer. Kemikalieinspektionen bedömer därför att särskilt fall föreligger, då angreppen uppstått från oväntade och ej förutsägbara förhållanden, och då angreppen inte kan kontrolleras utan flera års upprepad användning⁴.

3.2.4 *Motivering av villkor för Typosan IPS*

Faran gäller minst för Götaland och Svealand. Användningen begränsas till de geografiska områden som Skogsstyrelsen beslutar om.

På grund av produktens toxikologiska egenskaper beslutar Kemikalieinspektionen att skyddshandskar ska användas vid hantering av Typosan IPS.

3.3 **Slutsats**

Kemikalieinspektionen bedömer att ni för Typosan IPS har visat att kraven i artikel 53 i förordning (EG) nr 1107/2009 är uppfyllda mot bakgrund av de skäl som redovisats ovan. Vi bifaller därför ansökan om dispens för Typosan IPS.

4 **Upplysningar**

Kemikalieinspektionen upplyser om att dispens enligt artikel 53 i förordning (EG) nr 1107/2009 i normalfallet endast beviljas en gång. Dispensförfarandet syftar till att hantera faror eller hot som uppkommer sällan och som därmed inte kan förutses. Om en fara riskerar att upprepas eller utgör ett återkommande problem ska inte dispensförfarandet användas för att lösa problemet. Det är därför viktigt att ni utformar en strategi för att undvika fortsatt behov av dispens eller tar fram andra bekämpningsmetoder för att åstadkomma en långsiktig lösning. Vid upprepad ansökan om dispens ska ni visa vilka åtgärder som ni vidtagit för att undvika behov av ytterligare dispens.

Om produkten är godkänd i en annan medlemsstat inom EU finns det möjlighet för innehavaren att ansöka om produktgodkännande i Sverige genom ömsesidigt erkännande enligt artikel 40 i förordning (EG) nr 1107/2009. Under vissa förutsättningar finns samma möjlighet för till exempel jordbruksorganisationer.

Om produkten redan är godkänd i Sverige för viss användning finns möjlighet att ansöka om utvidgat produktgodkännande för mindre användningsområde enligt artikel 51 i förordning (EG) nr 1107/2009.

---

⁴ Se vidare SANCO/10087/2013 rev. 0 1 February 2013 Working Document on emergency situations according to article 53 of Regulation (EC) No 1107/2009 Punkt 2.2. Use of a plant protection product containing non-approved active substance(s)

4.1 Produktens klassificering och märkning

Produkten ska vara märkt och klassificerad enligt CLP-förordningen⁵ och uppfylla kraven i förordning (EU) nr 547/2011 om märkningskrav för växtskyddsmedel⁶.

Företagets klassificering av produkten Typosan IPS:

Piktogram	 GHS02 GHS07
Signalord	Fara
Faroangivelser	H225 Mycket brandfarlig vätska och ånga. H302 Skadligt vid förtäring. H315 Irriterar huden. H319 Orsakar allvarlig ögonirritation. EUH401: För att undvika risker för människors hälsa och för miljön, följ bruksanvisningen.
Skyddsangivelser	P102 Förvaras oåtkomligt för barn. P210 Får inte utsättas för värme, heta ytor, gnistor, öppna lågor och andra antändningskällor. Rökning förbjuden P264 Tvätta händerna grundligt efter användning. P301+P312 VID FÖRTÄRING: Vid obehag, kontakta läkare. P330: Skölj munnen. P305+P351+P338 VID KONTAKT MED ÖGONEN: Skölj försiktigt med vatten i flera minuter. Ta ur eventuella kontaktlinser om det går lätt. Fortsätt att skölja. P501 Innehållet och behållaren lämnas till godkänd avfallsmottagare.

4.2 Anmälan till produktregistret

Vi upplyser om skyldigheten att lämna in en verksamhetsanmälan till produktregistret hos Kemikalieinspektionen. En sådan anmälan ska göras så snart som möjligt och senast när verksamheten inleds. Läs mer om verksamhets- och produktanmälan under produktregistret på www.kemi.se

⁵ EUROPAPARLAMENTETS OCH RÅDETS FÖRORDNING (EG) nr 1272/2008 av den 16 december 2008 om klassificering, märkning och förpackning av ämnen och blandningar, ändring och upphävande av direktiven 67/548/EEG och 1999/45/EG samt ändring av förordning (EG) nr 1907/2006.

⁶ KOMMISSIONENS FÖRORDNING (EU) nr 547/2011 av den 8 juni 2011 om tillämpning av Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1107/2009 vad gäller märkningskrav för växtskyddsmedel.

4.3 Årlig redovisning av mängduppgifter

För växtskyddsmedel finns krav på redovisning av överlåten mängd för användning på den svenska marknaden. Kravet omfattar även den som innehaft en dispens.

5 Hur man överklagar

Detta beslut får överklagas hos mark- och miljödomstolen vid Nacka tingsrätt. Ett skriftligt överklagande ställt till mark- och miljödomstolen ska i så fall ha kommit till Kemikalieinspektionen inom tre veckor från den dag då klaganden fick del av beslutet.

På Kemikalieinspektionens vägnar